

Fundacja rodzinna.

Ujęcie prawne, podatkowe i bilansowe + wzory do pobrania

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Wstęp

Fundacja rodzinna weszła do polskiego porządku prawnego 23.5.2023 r. Ponad półtora roku jej funkcjonowania przyniosło sporo wątpliwości oraz praktycznych problemów w zakresie prawnej, podatkowej oraz księgowej obsługi tego rodzaju jednostek gospodarczych.

Setki wydanych interpretacji indywidualnych świadczą o tym, że mimo zalet fundacja rodzinna jest mechanizmem budzącym sporo wątpliwości po stronie podatników.

Warto wskazać, że przyczyną wprowadzenia fundacji rodzinnych była m.in. emigracja majątku stanowiącego własność polskich podatników do zagranicznych fundacji rodzinnych (prywatnych) lub trustów. Wynikało to z faktu, że w polskim porządku prawnym nie funkcjonował instrument dający podobne korzyści prawne jak zagraniczne fundacje.

Jak wskazywał bowiem sam ustawodawca w uzasadnieniu do ustawy o fundacjach rodzinnych, celem wprowadzenia fundacji rodzinnych jest kompleksowe wzmocnienie narzędzi prawnych do przeprowadzenia procesów sukcesyjnych przez dodanie do systemu prawa instytucji służącej do gromadzenia rodzinnego majątku, pozwalającego na zatrzymanie kapitału w kraju na wiele pokoleń oraz zwiększenie potencjału krajowych inwestycji. Fundacja rodzinna ma minimalizować ryzyko nieudanej sukcesji i gwarantować kontynuację działalności biznesowej. Przekazanie majątku, w tym firmy rodzinnej, fundacji rodzinnej ma chronić go przed podziałem, umożliwić jego pomnażanie, a więc także czerpanie z niego korzyści, które będzie można przeznaczyć na pokrycie kosztów utrzymania osób wskazanych przez fundatora. Kluczowe jest bowiem zapewnienie ciągłości przedsiębiorstwa prywatnego, w szczególności dla celów zabezpieczenia rodziny. Istotne jest przy tym, aby fundacja rodzinna była w stanie zaspokajać potrzeby beneficjentów, którzy co do zasady będą członkami rodziny. Mogą to być jednak również inne osoby. Niektórzy mogą nie być w stanie kontynuować działalności firmy, dlatego w celu zachowania jej ciągłości może okazać się niezbędne zaangażowanie innych osób¹.

Warto wskazać, że w zagranicznych ustawodawstwach fundacje prywatne (rodzinne) pełnią również rolę mającą na celu ochronę i efektywne zarządzanie majątkiem rodzinnym bez potrzeby przeprowadzania odrębnego postępowania spadkowego.

Wynika to z tego, że zarówno zagraniczne fundacje prywatne, jak i polska fundacja rodzinna pozwalają na zabezpieczenie majątku rodzinnego w podmiocie, który nie może być pociągnięty do odpowiedzialności za zobowiązania swoich powierzających (fundatorów).

¹ Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o fundacji rodzinnej, druk sejmowy Nr 2798, <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/druk.xsp?nr=2798>, s. 5–6 (dostęp: 5.12.2024 r.).

Równocześnie dochody pozyskiwane przez takie fundacje z posiadanego przez nie majątku również podlegają tego rodzaju ochronie prawnej (tj. nie mogą być przedmiotem egzekucji związanej z zobowiązaniami ich beneficjentów lub fundatorów, z pewnego rodzaju wyjątkami zastrzeżonymi we właściwych ustawach).

Polską fundację rodzinną bardzo atrakcyjnym instrumentem czyni relatywnie szerokie zwolnienie z CIT nie tylko w zakresie pasywnego zarządzania powierzonym jej majątkiem, ale również w zakresie niektórych rodzajów prowadzonej przez nią działalności gospodarczej (wynajem, obrót udziałami/akcjami, obrót instrumentami finansowymi i walutami oraz inne wymienione w ustawie o fundacjach rodzinnych rodzaje tzw. pasywnej działalności gospodarczej).

Z kolei – przykładowo – fundacja prywatna w Holandii nie posiada już takiej preferencji. Jest ona bowiem wyłączona spod opodatkowania na podstawie art. 2 ust. 1 lit. e *Wet op de vennootschapsbelasting 1969* tylko w zakresie, w jakim nie prowadzi działalności gospodarczej. Natomiast w przypadku prowadzenia przez taką fundację prywatną działalności gospodarczej będzie ona podlegać opodatkowaniu CIT – w przeciwieństwie do polskiej fundacji rodzinnej. Również inne fundacje prywatne (w Niemczech czy też Liechtensteinie) nie będą posiadać takich samych (korzystnych) preferencji podatkowych jak polska fundacja rodzinna.

Jako istotną korzyść – niekoniecznie dostępną również w innych ustawodawstwach – należy określić wniesienie mienia do fundacji rodzinnej. To zdarzenie nie podlega bowiem opodatkowaniu żadnym podatkiem (czy to od spadków i darowizn, czy to CIT lub PIT). Powoduje to zatem, że z perspektywy podatkowej założenie fundacji rodzinnej jest tańsze niż w innych zagranicznych ustawodawstwach, w których wniesienie majątku do fundacji prywatnej będzie podlegać przykładowo podatkowi od spadków i darowizn.

W związku z powyższym, analizując polską fundację rodzinną z perspektywy podatkowej, należy uznać, że polski ustawodawca przygotował bardzo interesujący – nie tylko dla polskich podatników – instrument prawno-podatkowy umożliwiający efektywną i relatywnie tanią sukcesję podatkową.

Niezależnie od powyższego, mając na uwadze skomplikowanie nieznanego dotychczas polskiej praktyce bytu (podmiot o charakterze powierniczym), kluczowe stało się opracowanie kompleksowej książki omawiającej instytucję polskiej fundacji rodzinnej zarówno z perspektywy prawnej (jej funkcjonowanie, zasady zakładania czy też kończenia jej bytu), podatkowej (bieżące wątpliwości interpretacyjne oraz przedstawienie perspektywy opodatkowania polskiej fundacji rodzinnej), jak i bilansowej (prowadzenie przez fundację rodzinną ksiąg rachunkowych).

Z tego względu w Państwa ręce oddajemy książkę, która podsumowuje ostatnie półtora roku doświadczeń z fundacją rodzinną i w sposób kompleksowy przedstawia jej problematykę, prezentując jednocześnie propozycje rozwiązań kwestii budzących wątpliwości.

Publikacja rozpoczyna się od części prawnej poświęconej zdecydowanej większości regulacji niezbędnych do poprawnego, zgodnego z prawem zarządzania fundacją rodzinną. Na samym wstępie kompleksowo omówione zostało sporządzanie statutu fundacji rodzinnej. Fragment ten obfituje w przykłady celów, które mogą przyświecać funkcjonowaniu fundacji rodzinnej.

Kolejno podany jest zakres dozwolonej działalności gospodarczej prowadzonej przez fundację rodzinną. W szczególności przedstawiane są bieżące wątpliwości fundatorów i podatników w zakresie tego, czym może, a czym nie może zajmować się fundacja rodzinna. Ponadto prezentowany jest sposób, w jaki należy rozumieć działalność gospodarczą fundacji rodzinnej. Podkreślono również, że incydentalne działania nie mają wpływu na opodatkowanie fundacji rodzinnej (w zakresie prowadzenia dozwolonej działalności gospodarczej).

W następnych fragmentach szczegółowo poruszane są kwestie majątku fundacji rodzinnej oraz wnoszenie do niej mienia. Ponadto określono charakter tej czynności.

Mając na uwadze, jak istotne jest prawidłowe zrozumienie roli fundatora oraz beneficjentów, jeden z rozdziałów został poświęcony tym dwóm podmiotom. W szczególności omawiana jest specyfika posiadania statusu beneficjenta oraz przedstawiane są przykłady, w jaki sposób można nadać komuś status beneficjenta fundacji rodzinnej.

W dalszej części publikacji omawiane są aspekty związane z postępowaniem rejestrowym oraz występowaniem z wnioskiem o zmianę wpisu w rejestrze fundacji rodzinnych, jak również prawne aspekty organów fundacji rodzinnej, takich jak: zarząd, rada nadzorcza czy też zgromadzenie beneficjentów.

Szeroko przedstawiane są również kwestie związane z zaskarżaniem uchwał organów fundacji rodzinnej czy przeprowadzaniem procesu likwidacji fundacji rodzinnej.

Z racji na donośne skutki prawne ustanowienia fundacji rodzinnej w zakresie prawa spadkowego szczegółowo zostały omówione zasady przeprowadzania postępowania spadkowego, w przypadku gdy spadkodawca założył fundację rodzinną albo wniósł mienie do fundacji rodzinnej.

Książka zawiera również problematykę audytu fundacji rodzinnej oraz odpowiedzialności cywilnoprawnej, karnej i podatkowej.

W części II przedstawione są skutki podatkowe ustanowienia oraz funkcjonowania fundacji rodzinnej na gruncie ustawy o podatku od spadków i darowizn czy ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych. Na bazie powstałych wątpliwości prezentowana jest problematyka opodatkowania świadczeń otrzymywanych przez beneficjentów, w tym również gdy są nimi małżonkowie będący jednocześnie fundatorami fundacji rodzinnej.

Ponadto zaprezentowana została problematyka fundacji rodzinnej i jej opodatkowania w ramach ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. Kilkadziesiąt różnych wątków pojawiających się w ramach prowadzenia rozliczeń fundacji rodzinnej pozwoli na zapoznanie się z większością zagadnień, które mogą wystąpić w toku funkcjonowania fundacji rodzinnej.

Uwzględniając przy tym korzyści podatkowe, jakie daje fundacja rodzinna, kompleksowo przedstawiona została również tematyka schematów podatkowych i ich raportowania w kontekście fundacji rodzinnej. Mając również na uwadze, że fundacje rodzinne mogą być wykorzystywane do unikania opodatkowania – zaprezentowane zostały opinie zabezpieczające w zakresie założenia fundacji rodzinnej. Celem takiego działania było zaprezentowanie czynności, które nie zostały zakwestionowane przez Szefa KAS.

Ostatnia część książki skupia się na bilansowych aspektach prowadzenia fundacji rodzinnej i uwzględnia nowelizację ustawy o rachunkowości uchwaloną 6.12.2024 r. Na samym wstępie przedstawione są zasady rachunkowości i sprawozdawczości w fundacji rodzinnej. W ramach tej części czytelnik zaznajamiany jest z właściwym otworzeniem i zamknięciem ksiąg rachunkowych fundacji rodzinnej. Następnie omówiono przygotowywanie polityki rachunkowości fundacji rodzinnej czy przeprowadzanie inwentaryzacji bądź sprawozdawczości.

W kolejnym rozdziale zaprezentowano bilans fundacji rodzinnej, zasady wyceny aktywów i pasywów oraz ich istotnych pozycji.

Do istotnych aspektów pozostałych części książki należy kompleksowe omówienie rachunku zysków i strat, dodatkowych informacji i objaśnień w sprawozdaniu finansowym czy też rachunku przepływów pieniężnych.

Prezentowane są również sposoby ujmowania zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym czy też samym procesie przeprowadzania badania sprawozdania finansowego fundacji rodzinnej.

Szczególnie użytecznym narzędziem dla Czytelnika jest dostęp on-line do ponad 30 gotowych wzorów uchwał regulaminów oraz innych dokumentów uwzględniających aktualny stan prawny

(w tym polityka rachunkowości wraz z ZPK). Wystarczy wejść na stronę repozytorium.beck.pl i wpisać kod ze zdrapki zamieszczonej na drugiej stronie okładki.

Publikacja ta jest cennym źródłem praktycznej wiedzy o fundacjach rodzinnych i mamy nadzieję, że zachęci ona Państwa do korzystania z tego instrumentu prawnego bez potrzeby lokowania rodzinnego majątku poza granicami Polski.

Przemysław Szot

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl